

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2001 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till gemensam åtgärd om bekämpning av grova miljöbrott (gemensam åtgärd om miljöbrott)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 7 februari 2001 en tilläggsutredning (justitieministeriets brev den 31 januari 2001) med anledning av ett förslag till gemensam åtgärd om bekämpning av grova miljöbrott (U 16/1999 rd) till lagutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Lena Andersson, justitieministeriet.

Samband med andra handlingar

Utskottet har tidigare lämnat utlåtande i ärendet, LaUU 4/1999 rd.

STATSRÅDETS UTREDNING

Förslaget

Danmark lade 1999 fram ett förslag till gemensam åtgärd om bekämpning av grova miljöbrott. Efter Amsterdamfördragets ikraftträdande har förslaget utformats till ett rambeslut om skydd av miljön med straffrättsliga medel. Rambeslutet förpliktar medlemsstaterna att föreskriva om straff för följande åtgärder:

— att i luft, jordmån eller vatten släppa ut eller lämna kvar ämne eller joniserande strålning som orsakar eller kan orsaka en persons död eller allvarlig skada, försämring av luft-, jord- eller vattenkvaliteten eller avsevärd skada på skyddat minnesmärke, annat skyddat föremål, egendom, djur eller växter och

— att olagligt bortskaffa, behandla, lagra, transportera, exportera eller importera problemavfall

— att olagligt nyttja inrättning som bedriver farlig verksamhet

— att olagligt tillverka, behandla, lagra, använda, transportera, exportera eller importera kärnmaterial eller annat farligt radioaktivt ämne

på sätt som orsakar eller kan orsaka en persons död eller allvarlig skada eller avsevärd skada på luft-, jordmåns- eller vattenkvaliteten eller på djur eller växter.

Uppsåtliga gärningar och grovt vållande samt deltagande i och uppviglande därtill skall föreskrivas vara straffbara handlingar. Straffen bör vara effektiva, rätt avvägda och övertygande. Staterna kan dessutom föreskriva om andra påföljder i anslutning till brotten. Straffansvar för en juridisk person skall utsträckas till miljöbrott som begåtts till förmån för den juridiska personen och där gärningsmannen ensam eller till-

sammans med andra utövar en juridisk persons beslutanderätt. Därtill bör det säkerställas att den juridiska personens straffansvar kan realiseras i fall där brist på styrning eller övervakning har möjliggjort brottet. Det måste vara möjligt att ådöma en juridisk person effektiva, rätt avvägda och övertygande påföljder, t.ex. bötesstraff. Staterna kan ytterligare föreskriva om andra påföljder såsom förlust av förmåner och stöd eller förbud att bedriva industriell eller kommersiell verksamhet. En medlemsstats jurisdiktion bör utsträckas till brott som begåtts på fartyg som seglar inom dess område och är registrerat där eller under dess flagg samt till brott som begåtts till förmån för en juridisk person med hemort inom berörda stats områden. En stat som inte utlämnar sina medborgare bör därtill utsträcka sin jurisdiktion att gälla medborgare som begått brott utomlands.

Statsrådets ståndpunkt

Vissa av EU-medlemsstaterna har meddelat att de inte är beredda att ratificera Europarådets

miljöbrottskonvention. I praktiken dröjer det flera år innan miljöbrottskonventionen träder i kraft. Det föreslagna rambeslutet är till vissa delar mera inskränkt än miljöbrottskonventionen men går i andra delar längre än den. I fråga om de viktigaste bestämmelserna, d.v.s. straffbarheten vid handlingar som skadar miljön, motsvarar rambeslutet dock i hög grad bestämmelserna i miljöbrottskonventionen. Därför är Europeiska unionens rambeslut om miljöbrott bra och nödvändigt. Med hjälp av rambeslutet kan bekämpningen av miljöbrott i Europeiska unionen göras effektivare.

De eventuella justeringar i straffbestämmelserna i strafflagen som rambeslutet förutsätter är i huvudsak desamma som krävs för ratificering av miljöbrottskonventionen. Det vore därför förnuftigt att bereda både de lagförslag verkställigheten av rambeslutet kräver och de som ratificeringen av miljöbrottskonventionen förutsätter samtidigt.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Lagutskottet har i förenämnda utlåtande om förslaget till gemensam åtgärd om bekämpning av grova miljöbrott ansett det viktigt att medlemsländerna i Europeiska unionen utvecklar sina bestämmelser och samarbetet för bekämpning och utredning av miljöbrott och det juridiska ansvaret för dem. Utskottet hade då den uppfattningen att det med avseende på den gemensamma åtgärden är primärt att bristerna i medlemsstaternas lagstiftning utreds liksom även om Europarådets miljöbrottskonvention är tillräckligt effektiv för bekämpning av grova miljöbrott. En del av förslagen till bestämmelser om gemensam åtgärd var dessutom oklara och stod i strid med det finska straffrättssystemet.

Eftersom en del av EU-medlemsstaterna inte är beredda att ratificera Europarådets miljöbrottskonvention är det motiverat att godkänna bestämmelserna om miljöbrott på EU-nivå. Enligt utskottet har förslaget till bestämmelser i den fortsatta beredningen ändrats så att de inte står i strid med vårt straffrättsliga system. I sin nuvarande form leder förslagen till bestämmelser till att frågan om huruvida andra än straffrättsliga påföljder skall anknytas till miljöbrott blir beroende av nationella beslut.

Utlåtande

Lagutskottet anför värdsamt som sitt utlåtande

att utskottet omfattar regeringens ståndpunkt.

Helsingfors den 1 mars 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /fkf
Annika Lapintie /vänst
Paula Lehtomäki /cent

Kari Myllyniemi /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Veijo Puhjo /vänst
Mauri Salo /cent
Timo Seppälä /saml
Marja Tiura /saml
Lasse Virén /saml.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Timo Tuovinen.